

Dr. Kolláth György

A híres Beatles-nóta címe ad indító szemléltetést. Úgy (is) szokás magyarra fordítani, hogy üljünk össze, találkozzunk. Ugyanennek a honi, triviális megjelenítése talán így olvasható: jöjjünk össze, hogy ne legyünk szanaszét. Ez utóbbival jellemezhetőek éppen azok a próbálkozások, amelyek most a téli álmát alvó, általában pedig rémesen csikorgó parlamenti gépezet négypartii extra-randevűit illetnék. Közismerten: előbb Dávid Ibolya,

az MDF elnök-asszonya, legutóbb pedig Gyurcsány Ferenc miniszterelnök kezdeményezte, hogy üljenek össze a parlamenti pártok vezetői egyes kiemelt ügyek (határon túliak közjogi státusza, Magyarország következő 7 éves EU fejlesztési projektje) egyeztetésére. Mindkét indítvány súlyos és távlatos dönteni való tárgyában született, egységes nemzeti fellépésre szükség és mód is volna, mégis mindkét akció alkalmasint sikertelen lesz. Sorsát ui. nem a felismert időszerűség és fontosság, hanem - itt is, ott is - a rövidtávú, szavazat-maxiálói pártérdek dönti el. Jó benyomást kell kelteni, mindenáron! Nem késik ilyenkor a túloldal válasza sem: tegyünk mi is úgy, mintha nem értenénk, mi a cél. Persze, elég színlelni konstruktivitást, de nehogy már még mi segítsünk ezeknek abban, hogy megoldjanak bármit is. Csak főjenek a saját levükben! Lehet úgy ellenzéki politikát folytatni, hogy folytonosan alternatívát kínál fel az oppozíció, ám lehet úgy is, hogy a folyamatos nyomás alatt tartással elvegyék a kedvét mindentől a hatalmon lévőknek. Nos, erre a körkörös szakálásra adott ambivalens taktikai válasznak tűnik a négypartii megszólítás, mely leginkább a publikumnak szól.

Más is él hasonló eszközökkel. Nemrég, az elvetélt népszavazás után (!) volt arra is példa, hogy legnagyobb ellenzéki párt külhoni erőket, szervezeteket küldött, használt volna faltörő kosnak a kormánnyal szemben, mondván, hogy csak egyeztessenek egymással a kettős állampolgárság ügyében!? Ó átmenetileg obligón kívüli, ül a kerítés tetején, majd meglátja, a nemes küzdő felek mire jutnak egymással. Borítékolható. Nem emeli demokráciánk fényét, tekintélyét az sem, ahogy az ex és a hivatalban lévő miniszterelnökök kínálgatják, kerülgetik egymást, mint macska a forró kását. Ez a koreográfia tökéletesen infantilis. Ha egy találkozó nyélbeütésére a T. Házban, abszolút normálisan nem képesek, azon kívül vagy felül gyakorlatilag már semmi sem múlik ezen. Marad a rossz szájíz, és majd jön a kampány.

Sok újságíró és -olvasó ugyanakkor el van ragadtatva a többoldalú eszmecsere ötletétől, mondván, hogy lám, csak-csak képesek egymással szóba állni, mi több: szót érteni a pártok. A látszat az, hogy megvolna az együttműködési szándék, készség, csak éppen fórum nincsen hozzá. Ez egyszerűen nem igaz! Kár magunkat, egymást áltatni szirénhangokkal, önfelmentő hivatkozásokkal. Jusson eszünkbe inkább Churchill nevezetes mondása: a politikus a következő választásra, az államférfi a következő nemzedékre gondol. Mit gondolnak, melyikből lehetne (?) Dunát rekeszteni nálunk?

Illúzió azt hinni: ha beszélő-viszony már van, egyszer majd köszönőviszony is lehet belőle, bár láthatólag nem sok köszönet van a találkozó utáni, széttartó, aktuálpolitikai kinyilatkoztatásokban. Konszenzus néha csak abban van, hogy finom volt-e a pogácsa, eléggé hideg-e a kristályvíz, mert némelyek kifelé jövet már a találkozás értelmét is vitatják. Megesik, egyesek - kései meghívásra hivatkozva - hanyagolják a részvételt, avagy olyan reprezentánst küldenek, akivel amúgy sem mindenki ül szívesen egy asztalhoz. Időnként a köteles (bocs, nehogy félreértsék!) kézfogás, közös fotózkodás is elmarad, nehogy aztán, otthon a fundamentalista hívek összezavarodjanak. A látszat hasonló, mint amikor a két Korea képviselői találkoznak a demarkációs vonal mentén. Senkinek nincs egy önálló mosolya sem.

Cím
Come together
Dátum
2005.01.17.

Dr. Kolláth György

Aligha gondolhatja komolyan bárki is, hogy a Jupiter-lámpák fényében sütkérezve tényleg meg lehet állapodni sorskérdésekről. A valódi, szándékolt előrejutáshoz „manréza”: csendes, szívós előkészítés és kompromisszumos felfogás-közelítés, állhatatos, kemény aprómunka kell, nem fanfár-hang. Odáig ritkán sikerül eljutni. Alkotmány-revizió, más 2/3-os döntenivalők, konszenzusos jelölések, személyi választások, szakágazati modernizációk, távlatos EU-ügyek válnak így az eleve kudarcra hangszerelt négypárti pofafüldők áldozatává. Ekként a színpadias, kényszeredett, „Önök kérték”-alapon kicsikart találkozás rendszerint a saját dugába dől, s tudja is ezt kezdetől minden érdekelt. Mégis, jó képet kell vágni hozzá!

Ez a mód ui. rendes parlamenti demokráciában szokatlan, kimunkálatlan, felesleges és rendszeridegen forma. Kidolgozott menetrendje, forgatókönyve nincsen, mire lenne, akkorra a dolog kilép az időből. Felelősség hozzá nem tapad, garancia nem övezi, rendszerint a semmiből jön és senki nem tudja, merre is halad, ahogy esik, úgy puffan. Összemosódnak benne a szerepek és a felelősségi módok. Ráadásul mindez döntően az ellenzéknek kedvez, azt hozza helyzetbe, juttatja őt extra szereplési lehetőséghez, mivel a kormánynak helyből teljes eszköztára van a cselekvésre, annak finanszírozására és kommunikálására. Ha a kabinet mégsem tudja, mit is kéne csinálnia, mondanía: régen rossz. Ha pedig az ellenzékől vár ötletet, támaszt, áldozatvállalást, jó szót: már el is bukta a következő választásokat, mert pipogya kormányra csakugyan nincs szükség.

Rendhagyó találkozás, megegyezés persze plurális demokráciákban is előjön. Ilyen volt a csehek nevezetes 1998. évi Ellenzéki Szerződése. Átala kisebbségi, mégis stabil szociáldemokrata kormány vette át a gyeplőt, mert az ellenzék arra kötelezte magát, hogy a választási ciklus alatt nem nyújt be bizalmatlansági indítványt. Evidensen, ezért kellő politikai ellentételezést kapott. Mégis, az ezt követő csehországi választások fura eredményt hoztak, mert a választók a politika romlottságát olvasták ki a történelemből, azaz „orbitálisan” a mutyi nem jött be. Másutt is szőnek nagykoalíciós álmokat aktuális kormányválságok kezelésére, előrehozott választások elkerülésére. A helyi közjog sok mindent megenged, ami végül is kényszerű, de nem ésszerű.

Itthonra vonatkoztatva: váratlan nemzetközi vagy hazai válságok, összeurópai állásfoglalások, súlyos bajok, politikai „cunamik” vagy közjogi patthelyzetek idejére, gyors, átmeneti kezelésére nálunk is szóba jöhet négypárti megegyezés. Bár még ezek zömére is vannak rendszeresített formák: pl. a Honvédelmi Tanács (Alkotmány 19/B §.). Egy életben egyszer a kapanyél is elsülhet, de az nem ismétlőpuska. A hétköznapokban a közügyek tétjét – a végén rendszerint megoldatlanul – ezzel megemelni felesleges, káros. Érdemi, hatékony kormányzáshoz több kell, mint ügyes tematizálás, másnap reggeli tuti szalagcím, virtuális békepipa, melyet nem illik elhárítani, de nem is muszáj mellre szívni. A pótmegoldás arra jó, hogy általa a kezdeményező időleges előnyt élvezzen. Nem túl nagy élvezet.

A Magyar Köztársaságban a hatalomgyakorlás fő formáját a - többpártrendszerű választással képződő Országgyűlésre épülő - parlamentarizmus adja. Leegyszerűsítve ez a parlament három dologra való: törvényeket hoz, végzi a kormányzati működés sokoldalú ellenőrzését és a plurális politikai közbeszéd centruma. Nem csupán a színpadias, nagy plénum létezik, működik, hanem - például a bizottságokban, azok eseti, ellenőrző és vizsgálatot folytató formáiban és műhelyeiben, a pártok háttérintézményeiben, meg persze a kormány stábjában - ezernyi módon, gond nélkül elvégezhetőek azok a szakami-politikai egyeztetések, amelyek a későbbi, kiérlelt, netán minősített döntésekhez kellene. Forma van éppen elég.

Sporthasonlással fejezem be: a többpártrendszer lényege, hogy a Nemzeti Bajnokságban (NBI) pártos és pártolt klubcsapatok mérkőznek meg. Kivételes az, amikor a nemzeti válogatott fut ki a gyepre. Ám ha meg tényleg az utóbbira van szükség (pl. alkotmányozás), akkor meg ne a fakó húzzon címeres mezt, hanem az rúgjon labdába, aki fair play-jel erre méltó és képes is.